

Det sværeste valg: Tryghed eller frihed

Den eskalerende klimakrise konfronterer os med store personlige og samfundsmæssige dilemmaer. Vi skal hurtigt træffe valg af langtrækkende betydning. Valg, der er langt vigtigere, end hvem der skal regere Danmark.

POLITIK

“**F**rihed er det bedste guld”. Sådan lyder de første strofer i en af de ældste danske sange, forfattet tilbage i 1439, tilsat musik af Carl Nielsen i 1920. Det er også et gentaget budskab i flere politiske udmeldinger i den danske valgkamp i 2022 og generelt et vilkår, vi forbinder med vores demokratiske styreform. Så meget desto smerteligere og udfordrende bliver det at skulle give afkald på noget af den frihed i fremtiden. Men stadig mere tyder på, at det bliver tilfældet, og at vi selv træffer det valg – på demokratisk vis.

Årsagen er den hast og den styrke, klimakrisen udvikler sig med, og vores manglende evne og vilje til i tide at gennemføre de nødvendige løsninger. Det er den igangværende COP 27-konference i Ægypten et bevis på. Mens verdens ledere for 27. gang forsøger at identificere fælles globale svar, må de samtidig konstatere, at de hidtidige klimamål om 1,5 grader ikke længere kan realiseres. I stedet har vi kurs mod det dobbelte – op mod tre grader.

Mens mange håber på, at endnu ukendte og uprøvede teknologier skal skabe det store gennembrud, overser man den afgørende kendsgerning, at svaret handler om os selv – vores egen adfærd og livsform. Flere internationale analyser har dokumenteret, at op imod 70 procent af CO₂-udledningerne skyldes vores forbrug. Det gælder især i rige lande som Danmark, der følgelig også må levere de største adfærdsændringer.

Et eksempel: Danskerne udleder i gennemsnit 17 ton CO₂ om året, inklusive det offentlige forbrug, og det placerer os dermed som en af klodens største klimasyndere målt per indbygger. Ifølge 1,5 graders-målsætningen skal det reduceres til omkring 2,5 ton inden for det kommende tiår. Men i takt med at klimakrisen eskalerer, og nye mål skal fastlægges, bliver opgaven også tilsvarende større. Andre beregninger viser, at hvis alle levede som danskerne, havde vi brug for mere end fire jordkloder.

Permanent tab af frihed

Med andre ord: Vi konfronteres med meget svære valg. Coronaepidemien gav os en forsmag og viste, at vi hver især måtte opgive frihedsgrader for som samfund at bekæmpe sygdommen og give os fælles tryghed. Ekspertter var også bekymrede for, at vi udfordrede vores demokratiske frihedsrettigheder. Men den 'sygdom', vi nu skal bekæmpe, stiller samme krav om en fælles indsats. Der er blot en afgørende forskel: Klimakrisens krav bliver ikke alene langt større og griber langt stærkere ind i vores hverdag; kravene bliver permanente, og der er ingen umiddelbar slutdato.

Dermed konfronteres vi med et både svært og enkelt valg: Tryghed eller frihed. Hvis vi skal skabe størst mulig tryghed

ERIK RASMUSSEN

Stifter af Mandag Morgen,
Sustainia og Navigating 360

for vores børn og kommende generationer, er vi tvunget til i fællesskab at omstille os til nye, mere klimavenlige livsformer. Lige så lidt som det kunne være et personligt valg at bekæmpe corona, lige så lidt – og endnu mindre – bliver det et personligt valg at løse klimakrisen. Det bliver et samfundsvalg.

Det er endnu usikkert, hvad det præcist vil indebære, eftersom den politiske og offentlige debat kun sporadisk har beskæftiget sig med den udfordring – til trods for at den bliver helt afgørende for den nødvendige omstilling. Men det bliver kravet blot større af, den dag vi tvinges til at træffe det.

Polarisering forude

Jo længere vi venter med at modne befolkningen til deres sværeste valg, desto større er risikoen for at møde modstand. Vi så tendensen under coronaepidemien. Men klimaomstillingen har potentiale til langt større og farligere konfrontationer. Den kan forudsigeligt udløse en bølge af polariseringer, konspirationsteorier og voldelige aktivistgrupperinger. Det kan blive en alvorlig trussel mod demokratiet og den sammenhængskraft, det igennem årtier har været garanteret for.

Dette er ikke et forsøg på at dramatisere udfordringen, men blot nøgternt at beskrive, hvad vi som samfund skal forberede os på, hvis vi oversætter læren fra corona til en markant større og betydelig mere kompleks situation. Det valg mellem tryghed eller frihed er og bliver langt vigtigere og mere skelsættende end valget mellem den ene eller anden regering. Nu handler det i stedet om den ene eller anden livsform for nuværende og kommende generationer.

Derfor forestår en enorm kommunikationsopgave for alle ansvarlige samfundsaktører om i fællesskab at forklare og forberede befolkningen på en ny virkelighed. De og vi har stadig friheden til at vælge trygheden og finde ud af, hvordan det valg også kan skabe en stærk livskvalitet.

Fejler vi her, ofres både tryghed og frihed •